

УДК 343.132

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ТА ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Наталія ЧЕРНЯК,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Аліна ГАРКУША,

викладач кафедри кримінального процесу
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

SUMMARY

The necessity of research of subject associated with changes in criminal procedural legislation of Ukraine, in particular, introduction of new investigative (detective) action conducting the interrogation, identification during videoconference in preliminary investigation. This legislative novella is progressive and innovative step of legislator. The wide use of appropriate technology should significantly improve the efficiency of criminal justice.

Key words: videoconference, authentication, controlled from distance pre-trial investigation, interrogation, authorities of preliminary investigation, producing for recognition, inquisitional (of criminal investigation) action.

АНОТАЦІЯ

Необхідність дослідження даної тематики пов'язана зі змінами в кримінальному процесуальному законодавстві України, зокрема введення нової слідчої (розшукової) дії проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування. Ця законодавча новела є прогресивним інноваційним кроком законодавця. Широке застосування відповідних технологій повинне істотно підвищити ефективність кримінального судочинства.

Ключові слова: відеоконференція, ідентифікація, дистанційне досудове розслідування, допит, органи досудового розслідування, пред'явлення для впізнання, слідча (розшукова) дія.

Постановка проблеми. Час не стоїть на місці, змінюється і життя. Змінюємося і ми, прагнучи вдосконалитися в усьому, особливо в техніці. Сучасні технології постійно вдосконалюються, щоб позбавити людство зайвого клопоту. Цей розвиток у техніці проникає в усі сфери громадського життя. Не обійшло воно і діяльність правоохоронних органів нашої держави під час розслідування кримінального правопорушення. Законодавством передбачено застосування технологій, які економлять час і дозволяють проводити певні слідчі (розшукові) дії без присутності і безпосередньої участі деяких осіб. Ідеться про використання відеоконференції під час досудового розслідування. У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК) передбачена можливість здійснення допиту і пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції. Досліджуваний нами спосіб збирання і перевірки доказів дозволяє за допомогою технічних засобів і технологій при забезпеченні належної якості зображення і режиму інформаційної безпеки оперативно вирішувати завдання кримінального судочинства, не порушуючи при цьому законних прав і інтересів учасників процесу. Ця законодавча новела є прогресивним інноваційним кроком законодавця.

Широке застосування відповідних технологій повинне істотно підвищити ефективність кримінального судочинства. Але на практиці введена можливість застосовується нечасто.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що наша держава обрала шлях євроінтеграції і демократизації. Величезна кількість розвинених країн досить давно і активно користується можливістю проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема допиту і пред'явлення для впізнання, в

режимі відеоконференції, яка спрощує і прискорює роботу правоохоронних органів, допомагає громадянам почувати себе затишніше, економить час усіх учасників кримінального процесу. Тому, на нашу думку, активне застосування органами досудового розслідування допиту і пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції не лише виправдане, а й необхідне в умовах сучасного розвитку суспільства.

Питання застосування відеоконференції знайшли своє втілення в наукових дослідженнях Р.С. Абдуліна, К.О. Архипової, В.П. Барбари, А.Г. Волеводз, П.В. Волосюк, Ф. М. Вяткіна, Т.С. Гавриш, С.О. Краснопецева, А.В. Кофанова, В.Т. Маляренко, В.В. Мурадова, М.І. Пашковського, М.Я. Сегая, О.Є. Сметанникова, М.І. Смирнова, О.Г. Халіуліна, А.С. Сизоненко, М.І. Смирнова, І.В. Черниченко та інших.

Метою статті є дослідження застосування в Україні органами досудового розслідування проведення допиту і пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції, а також системи наукових поглядів і розробок із цієї проблеми. Новизна роботи полягає в тому, що в цій роботі зроблена спроба досліджувати як позитивні, так і негативні сторони застосування в Україні органами досудового розслідування проведення допиту і пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними елементами досудового розслідування кримінальних правопорушень є слідчі (розшукові) дії, саме тому порядок їх проведення є обов'язковим для осіб, які проводять слідчі (розшукові) дії, та детально регламентується Кримінальним процесуальним кодексом України. На практиці трапляються випадки, коли один із обов'язкових учасників слідчої (розшукової) дії не має можливості особисто бра-

ти участь у даній слідчій (розшуковій) дії, тоді законодавець дозволяє проводити слідчу (розшукову) дію у режимі відеоконференції.

Правове регулювання проведення окремих слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції здійснюється такими нормативними актами, як Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року, наказ ДСА України від 15.11.2012р. № 155 «Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження)» та ін. Актуальність проблеми дослідження зумовлена тим, що часто при проведенні слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції здійснюються порушення вимог законодавства, а це призводить до неможливості використання результатів даних дій як доказів у кримінальному провадженні [1, с. 285].

Питання про процесуальні засади використання відеоконференції виникло у зв'язку з ратифікацією Україною Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08 листопада 2001 р. Ст. 9 цього документа передбачає, що держава погоджується забезпечити проведення допиту в режимі відеоконференції за умови, що це не суперечить основним принципам її законодавства.

Під відеоконференцією у кримінальному провадженні слід розуміти особливу процедуру, що виконується за посередництвом телекомунікаційних технологій, при якій спілкування у вигляді обміну аудіо- і відеоінформацією між віддаленими учасниками слідчої (розшукової) дії відбувається на відстані (дистанційно), але в режимі реального часу [2, с. 285].

Відеоконференція – це інформаційна технологія, що забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення і візуалізацію інтерактивної інформації на відстані у режимі реального часу з допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки. Відеоконференцію також визначають як телекомунікаційну технологію інтерактивної взаємодії двох або більше віддалених учасників кримінального провадження з можливістю обміну аудіо- та відеоінформацією у реальному масштабі часу з урахуванням керуючих даних. Взаємодію у режимі відеоконференції також називають сеансом відеоконференції [3, с. 139].

КПК України та наказом ДСА України від 15.11.2012 р. № 155 «Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження)», передбачено види слідчих (розшукових) дій, які можуть проводитися у режимі відеоконференції. Серед них – допит, впізнання осіб чи речей.

Отже, слід зазначити, що відповідно до вітчизняного законодавства України дистанційне провадження стосується лише двох слідчих (розшукових) дій: допиту осіб, а також пред'явлення для впізнання осіб чи речей, окрім пред'явлення трупа. В зазначеному режимі також може бути проведений і одночасний допит двох і більше осіб, хоча результати можуть бути менш значними, ніж при безпосередньому контакті, тобто віч-на-віч. Учасниками дистанційного досудового розслідування можуть бути потерпілі, свідки (у тому числі малолітні чи неповнолітні) та підозрювані особи. З огляду на те, що допит і пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції здійснюються за правилами ст. ст. 225–227 та 228–229 КПК, при їх проведенні можуть брати участь представник, захисник, спеціаліст, експерт, перекладачі, педагоги, психологи й інші особи, потреба в яких виникає у зв'язку з особливостями проведення слідчої (розшукової) дії.

Також слід відмітити, що допит у режимі відеоконференції – це досить поширене явище в сучасному світі. Так, наприклад, Другий додатковий протокол Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, ратифікований Верховною Радою України 01.06.2011, передбачає проведення допиту за допомогою відеоконференції. В статті 9 цього документа зазначено, що якщо особа перебуває на території однієї держави й повинна бути допитана як свідок або експерт судовими органами іншої держави, то остання у випадках, коли для особи, яка повинна дати показання, особиста явка на її територію для дачі показань є небажаною або неможливою, може звернутися з проханням забезпечити проведення допиту за допомогою відеоконференції [4].

Що стосується внутрішньоукраїнського законодавства, то відповідно до положень ст. 232 КПК України рішення про здійснення дистанційного досудового розслідування приймається слідчим, прокурором, а в разі здійснення допиту згідно із ст. 225 КПК України – слідчим суддею з власної ініціативи або за клопотанням сторін кримінального провадження у таких випадках:

- 1) при неможливості безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин;
- 2) при необхідності забезпечення безпеки осіб;
- 3) при проведенні допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого;
- 4) при необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування;
- 5) за наявності інших підстав, визначених слідчим, прокурором, слідчим суддею достатніми [5].

Існування хоча б однієї з названих причин буде достатньою підставою для досудового розслідування в режимі відеоконференції. Слід також зауважити, що дистанційне провадження є досить складним не тільки в процесуальному, а й у організаційно-технічному плані, а тому без наявної потреби зловживати правом на здійснення подібного порядку проведення слідчих (розшукових) дій не рекомендується.

Також слід зазначити, що винесення спеціальної постанови, ухвали про здійснення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції закон не вимагає, окрім випадків, коли проти цього заперечують сторона провадження чи потерпілий. У цьому разі вказані посадові особи можуть все ж таки прийняти рішення про проведення дистанційного допиту чи впізнання, але з винесенням мотивованої постанови (ухвали), в якій обґрунтовують своє рішення.

Проведення дистанційного дослідження за участю підозрюваного, коли він проти цього заперечує, не допускається.

Використання у дистанційному досудовому розслідуванні технічних засобів і технологій повинно забезпечувати належну якість зображення і звуку, а також інформаційну безпеку. Учасникам слідчої (розшукової) дії повинна бути забезпечена можливість ставити запитання і отримувати відповіді осіб, які беруть участь у слідчій (розшуковій) дії дистанційно, реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені КПК України. Хід і результати слідчої (розшукової) дії, проведеної у режимі відеоконференції, фіксуються за допомогою технічних засобів відеозапису. Особа, якій забезпечується захист, може бути допитана в режимі відеоконференції з такими змінами зовнішності і голосу, за яких її неможливо було б упізнати. Про регламентацію такої можливості та необхідності також ідеться в низці міжнародно-правових документів (Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (20 квітня 1959 р.); Додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах

(17 березня 1978 р.) (ратифікований Законом України від 16 січня 1998 р.); Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах (08 листопада 2001 р.) та ін.

Дистанційне досудове розслідування передбачає можливість проведення окремих слідчих (розшукових) дій за умов, що учасники таких дій на момент їх проведення перебувають у різних місцях, географічно віддалених одне від одного на відстань, що створює неможливість їх безпосереднього контакту. Такий контакт відбувається завдяки використанню науково-технічних засобів, а саме:

а) персонального комп'ютера, обладнаного відеореєстратором, мікрофоном і динаміками;

б) відповідного програмного забезпечення, яке дає змогу читувати, відтворювати аудіовізуальну інформацію та забезпечувати інформаційну безпеку (програма типу Skype чи її аналоги);

в) відповідної технології, яка здатна забезпечувати належну якість зображення і звуку та передавати аудіовізуальну інформацію на відстань [6, с. 298].

Проблемним питанням є правильне застосування технічних засобів без порушення вимог законодавства, бо це призводить до неможливості використання результатів даних дій як доказів у кримінальному провадженні.

У ч. 3 ст. 232 КПК України зазначено, що використання у дистанційному досудовому розслідуванні технічних засобів і технологій повинно забезпечувати належну якість зображення та звуку. Це дозволяє спостерігати за проведенням процесуальної дії, психічним, фізичним станом особи, а таким чином суд може впевнитися у законності отримання результатів слідчої (розшукової) дії та встановити можливість використання їх як доказів.

Також важливою вимогою під час відеоконференції є інформаційна безпека, яку повинні забезпечувати суб'єкти, які проводять допит, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування у режимі відеоконференції.

Бачимо, що використання відеоконференції під час досудового розслідування має свої особливості, яких необхідно дотримуватися, бо проведення певних слідчих (розшукових) дій у такий спосіб дає змогу зібрати доказову базу й без безпосередньої участі осіб.

На жаль, в Україні цей вид проведення слідчих (розшукових) дій використовується дуже рідко. Ця ситуація виникла як через відсутність належного матеріального забезпечення, так і через необізнаність деяких працівників у використанні відеоконференції під час досудового розслідування.

Одним із прикладів застосування за кордоном режиму віддаленої присутності осіб є досвід судочинства Італії. У більшості випадків судові засідання та допити свідків за віддаленої присутності проводяться тоді, коли виникає потреба у здійсненні щодо них заходів безпеки. З 1996 року в Італії вже діє система, яка дозволяє отримати зображення одного з більш як 1 200 свідків, до яких застосовуються заходи безпеки, до того ж всі його бачать лише зі спини. Крім того, передбачена додаткова лінія для приватного спілкування свідка зі своїм адвокатом. Нині системами відеоконференції зв'язку в Італії обладнано вже понад 100 приміщень та 30 засекречених пунктів, аналогічні телекомунікаційні термінали знаходяться й у спеціальних в'язницях на островах Асінара і П'яноса, призначених для тримання під вартою членів мафії [7, с. 136].

Проведення допиту в режимі відеоконференції має як своїх прихильників, так і противників.

Так, наприклад, В.В. Білоус вважає, що використання технологій відеоконференції зв'язку в кримінальному процесі дозволяє підвищити ефективність використання часу, фінансових і людських ресурсів, збільшити кількість роз-

глянутих проваджень за певний проміжок часу, скоротити строки розгляду тощо [8, с. 103].

На нашу думку, ці переваги дозволяють більш оперативно та продуктивно розслідувати кримінальні правопорушення.

У той же час М.В. Палатова зазначає, що психологізований характер допиту пов'язаний з особистісними особливостями допитуваного та особи, яка їх допитує, психічним впливом, який вони справляють один на одного. З точки зору інформативності слідчий (суд) має отримати відомості про фактичну сторону розслідуваної події, з'ясувати суб'єктивний бік злочину (відношення свідомості й волі до скоєного ним суспільно небезпечного діяння і його наслідку), об'єктивний його бік (що характеризується діянням, наслідками, причинно-наслідковим зв'язком між ними, вчиненими в певних умовах, місце й час) і надати оцінку цим відомостям. Проведення допиту вимагає врахування закономірностей формування образних уявлень особи, розуміння загальних тенденцій особистісної реконструкції цих уявлень, рефлексивної взаємодії з допитуваним. Головними психологічними проблемами допиту є діагностика істинності показань, забезпечення їх правдивості, способу викриття неправдивих показань. Однак слід зазначити, що елементами інформаційної системи, в ролі якої виступає допитуваний, джерелами невербальної інформації, яка надходить від нього, є зовнішність, одяг, інші супутні речі, предмети матеріального мікросередовища за місцем проживання, роботи, дозвілля; паралінгвістична поведінка (переміщення в просторі, зміна положення, пози тіла, міміка, жести тощо), дії; вчинки в офіційних і неофіційних, у формальних і неформальних умовах, графічна, топографічна і змістовна сторони письмової мови. Інформація, яка сприймається слідчим або суддею, що надходить від допитуваного, дозволяє діагностувати істинність показань. Крім того, невербальна складова спілкування, але вже з боку слідчого і судді, також надає можливості інтонацією, жестами керувати ситуацією, оскільки, наприклад, при постановці питань підвищенням тоном допитувана особа більш психологічно гостро розуміє важливість саме цієї частини інформації, більш відповідально ставиться до власних висловлювань. М.В. Палатова наголошує, що під час використання відеоконференції зв'язку відбувається дефіцит переданої інформації, який пояснюється перевалюванням тільки її вербальної складової [9, с. 204–205].

На нашу думку, дійсно, «живе» спілкування може нести більшу інформативність, дає особі менше часу на вигадання завідомо неправдивих показань, наповнене більшою емоційністю та включає у себе невербальні моменти. Однак допит у режимі відеоконференції застосовується, як правило, лише в особливих випадках, а його мета – економія часу, сил та матеріальних ресурсів. При проведенні допиту особи у режимі відеоконференції деякі труднощі викликає встановлення психологічного контакту з допитуваним, встановлення якого є важливою складовою ефективности слідчої (розшукової) дії.

Під час проведення вербальних слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції знижується рівень комунікативного контакту з його учасником. Ця обставина зумовлена необхідністю одержати особисте, безпосереднє враження від допитуваного та врахувати всі нюанси його поведінки під час дачі показань, а також відсутністю:

1) безпосереднього (тобто віч-на-віч) спілкування слідчого, прокурора або слідчого судді з учасником слідчої (розшукової) дії;

2) технічною складністю передачі всього обсягу інформації;

3) сприятливої для спілкування атмосфери слідчої (розшукової) дії.

Зниження рівня комунікативного контакту під час проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції не слід розглядати як суттєву перешкоду для впровадження в кримінальне провадження відеоконференції, яка не створює нездоланного бар'єру для ефективної комунікації між учасниками слідчої (розшукової) дії.

При проведенні слідчої (розшукової) дії у режимі відеоконференції слід забезпечити належну якість зображення і звуку, а також інформаційну безпеку. З цією метою слідчий, прокурор чи слідчий суддя повинні залучити до участі у проведенні слідчої (розшукової) дії у режимі відеоконференції спеціаліста. Основною метою залучення спеціаліста до участі у проведенні слідчої (розшукової) дії за допомогою відеоконференції є забезпечення належної якості передачі зображення і звуку, безперервного і стабільного сеансу зв'язку та інформаційної безпеки відеоконференції.

КПК не дає визначення термінів «належна якість зображення і звуку» та «інформаційна безпека».

Перед початком проведення слідчої (розшукової) дії в режимі відеоконференції необхідно переконатися, що ніщо не перешкоджає особі вільно давати показання, заявляти клопотання, надавати докази, що дозволяє уникнути так званого впливу «поза кадром». Проведення слідчої (розшукової) дії у режимі відеоконференції повинно бути організоване таким чином, щоб було видно не тільки її учасників, але й усе приміщення, в якому воно здійснюється, а також усіх осіб, що беруть участь або присутні при його проведенні з метою спостереження за їхньою реакцією на конкретні показання або поставлені питання.

Учасникам слідчої (розшукової) дії повинна бути забезпечена можливість ставити запитання і отримувати відповіді осіб, які беруть участь у слідчій (розшуковій) дії в режимі відеоконференції, реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені КПК України.

Оскільки відповідно до ч. 6 ст. 224 КПК допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті, при допиті у режимі відеоконференції слід забезпечити можливість передавати інформацію, яка міститься в таких документах та нотатках. Для цього в місці перебування допитуваної особи слід встановити сканер, а в місці перебування слідчого, прокурора, слідчого судді та інших учасників слідчої (розшукової) дії – принтер.

Відеоконференція повинна відбуватися також із забезпеченням інформаційної безпеки, тобто слід забезпечити захищеність інформації та підтримуючої її інфраструктури від випадкового чи навмисного впливу природного чи штучного характеру, що можуть завдати шкоди кримінальному провадженню, призвести до розкриття таємниці досудового розслідування, змісту показань, що були надані під час слідчої (розшукової) дії, даних про осіб, які знаходяться під державним захистом тощо.

Особливості процедури проведення слідчої (розшукової) дії у режимі відеоконференції залежать від місця перебування допитуваної особи. Така особа може знаходитися на території, що перебуває під юрисдикцією органу досудового розслідування або поза такою територією.

У ч. 1 ст. 104 КПК України зазначається, що у випадках, передбачених КПК України, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі. Стаття 232 КПК України не містить прямої вказівки щодо фіксації ходу і результатів допиту, проведеного у режимі відеоконференції у протоколі. Водночас у КПК України існує низка непрямих вказівок, які свідчать про обов'язковість складання протоколу допиту, проведеного у режимі відеоконференції.

З метою забезпечення оперативності кримінального провадження ч. 11 ст. 232 КПК України передбачається спрощений порядок отримання у режимі відеоконференції відомостей, які мають значення для кримінального провадження. Обставини, що були повідомлені особою під час опитування, не мають доказового значення, а мають характер ориєнтовної інформації для цілей досудового розслідування.

Необхідно зазначити, що використання телекомунікаційної передачі інформації при проведенні окремих слідчих дій (зокрема допиту) надає змогу гарантувати безпеку особам, які беруть участь у кримінальному судочинстві, і додаткові гарантії дотримання та забезпечення прав і свобод.

Виходячи з усього вищезазначеного, можна підкреслити такі особливості допиту в режимі відеоконференції:

- 1) ефективне використання людських ресурсів;
- 2) ефективний розподіл часу;
- 3) раціональне використання фінансових ресурсів;
- 4) додаткова гарантія безпеки учасників процесу.

У контексті застосування відеоконференцій зв'язку в кримінальному провадженні слід виділити дві основні проблеми: нормативно-правова та практична. Перша полягає в тому, що в кримінальному процесуальному законодавстві не визначено, які саме технічні засоби можуть використовуватися для проведення дистанційного допиту чи пред'явлення для впізнання, яким чином суддя буде ідентифікувати особу свідка чи іншого учасника процесу, який знаходиться на значній відстані [10, с. 263].

Стосовно другої проблеми можна виокремити такі перешкоди впровадження відеоконференцій зв'язку: недостатність організаційної та технологічної культури, несприйняття користувачами нововведень; необхідність суттєвих інвестицій у обладнання та навчання персоналу на початковому етапі побудови єдиної інформаційної системи органів кримінальної юстиції; складність створення та обслуговування програмного забезпечення, що пов'язане з великою кількістю важко передбачуваних слідчих та судових ситуацій; відсутність загальних стандартів та форматів аудіо- та відеоданих, що використовуються у системі електронного документообігу кримінальної юстиції.

Водночас, якщо оцінити ринок сучасних телекомунікаційних послуг, можна пересвідчитися, що на ньому представлена велика кількість найрізноманітніших систем та засобів, зручних в експлуатації, універсальних у застосуванні, створених на основі загальноприйнятих технічних умов та стандартів, порівняно доступних для придбання. Тому зовсім немає потреби по-новому проходити увесь шлях створення систем телекомунікацій спеціально для правоохоронної системи, слід лише адаптувати певні наявні засоби під неї [11, с. 237].

Важливе значення при здійсненні слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції мають технічні засоби, які забезпечують її проведення. Такі технічні засоби повинні бути справними для того, щоб передавати відеоінформацію в режимі реального часу, забезпечити належну якість звуку та зображення, а також одночасно і повне сприйняття інформації всіма учасниками слідчої (розшукової) дії. Для проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції слідчий, прокурор чи слідчий суддя повинні залучити спеціаліста, який володіє спеціальними знаннями і навичками, а також повинен забезпечити справність технічних засобів та встановити інші технічні умови для проведення відеоконференції. На особливу увагу заслуговує дотримання інформаційної безпеки при проведенні слідчих дій у режимі відеоконференції. Щоб не допустити втрати чи витік інформації, яка отримана в ході даної слідчої (розшукової) дії, унеможливити вплив інших осіб на проведення даної дії, спеціалістами застосовуються спеціальні заходи та прийоми для кодування, шифрування та інші способи захисту.

Існують певні вимоги для підготовчого та завершального етапів проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції. Так, на підготовчому етапі необхідно:

- увімкнути технічні засоби відеозапису;
  - перевірити справність технічних пристроїв, якість звуку та зображення, а також швидкість передавання інформації;
  - перевірити наявність вільного місця на внутрішньому носії інформації;
  - провести тестування пристроїв відео- та звукозапису.
- На завершальному етапі потрібно вчинити такі дії:
- здійснити запис відеофонограми на носії відеозапису;
  - створити архівну та робочу копії відеофонограми;
  - перевірити якість обох копій;
  - долучити робочу та архівну копії до матеріалів кримінального провадження.

Дії, зазначені вище, повинен здійснювати спеціаліст, залучений до проведення відеоконференції, під керівництвом слідчого, прокурора чи слідчого судді. Таким чином, можна встановити такі особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції:

- 1) учасники даної слідчої (розшукової) дії знаходяться у географічно віддалених один від одного місцях;
- 2) належність проведення такої слідчої дії напряму залежить від справності технічних засобів та швидкості передавання інформації;
- 3) обов'язковість залучення спеціаліста для проведення відеоконференції;
- 4) можливість проведення в режимі відеоконференції лише допиту та впізнання осіб чи речей, а не всіх слідчих (розшукових) дій;

5) для використання результатів такої слідчої (розшукової) дії, як доказів у кримінальному провадженні, необхідним є дотримання вимог КПК не лише щодо проведення відеоконференції, а й загальних вимог щодо проведення допиту, впізнання осіб чи речей.

Використання відеозв'язку при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів стало б важливою гарантією забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, дозволило б зекономити як матеріальні, так і людські та часові ресурси, дало б змогу адекватно тактичній ситуації змінювати тактику провадження слідчої дії і, як результат, більш оперативно і продуктивно розслідувати та розглядати в суді кримінальні справи. Створення в Україні розгалуженої системи відеоконференцв'язку потребує законодавчої регламентації можливості використання такого способу віддаленого проведення слідчих (розшукових) дій, а також її належного науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Висновки. На підставі вищезазначеного, можна зробити такі висновки.

Під відеоконференцією у кримінальному провадженні слід розуміти особливу процедуру, що виконується за посередництвом телекомунікаційних технологій, при якій спілкування у вигляді обміну аудіо- і відеоінформацією між віддаленими учасниками слідчої (розшукової) дії відбувається на відстані (дистанційно), але в режимі реального часу.

Режим відеоконференції для проведення окремих слідчих (розшукових) дій має свої особливості та труднощі у застосуванні, але тим самим забезпечує отримання необ-

хідних доказів для кримінального провадження, які отримати в інший спосіб не має можливості.

Слід зауважити, що існує необхідність у прийнятті певної інструкції щодо порядку використання спеціальних технічних засобів для проведення дистанційного досудового розслідування. Запровадження таких засобів потребуватиме значного фінансування та проведення державних закупівель відповідних засобів.

Список використаної літератури:

1. Черниченко І.В. Особливості реалізації окремих засад кримінального провадження України під час застосування відеоконференції / І.В. Черниченко // Часопис Київського університету права. – 2013. Вип. 4. – С. 332–336.
2. Грекова Л.Ю. Деякі питання забезпечення відеоконференції науково-технічними засобами / Л.Ю. Грекова // Людина, суспільство, держава: правовий вимір у сучасному світі: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 27 лютого 2014 р. – С. 285–287.
3. Михальчук Т.В. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції / Т.В. Михальчук // Криміналістика и судебная экспертиза. – 2013. – Вип. 58 (1). – С. 138–144.
4. Другий додатковий протокол Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах // Офіційний вісник України. – 2012. – 16 листопада. – № 85.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України № 4651- VI від 13.04.2012 р. станом на 18 жовтня 2013 року. – Х.: Право, 2013. – 352 с.
6. Тимчишин Д.М. Використання науково-технічних засобів під час проведення слідчих (розшукових) дій за участю підозрюваного / Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – № 2. – 2013. – 298 с.
7. Лебедєв Д.В. Тактичні особливості забезпечення безпеки потерпілого та свідка при розслідуванні кримінальних справ про торгівлю жінками з метою їх сексуальної експлуатації / Д.В. Лебедєв // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. – 2004. – Вип. 21. – С. 131–137.
8. Білоус В. В. Інноваційні напрямки інформатизації судочинства / В.В. Білоус // Теорія та практика судової експертизи та криміналістики. Збірник наукових праць. Вип. 11. Харків, 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2011/Bilous.pdf.
9. Палатова М.В. Критерії інформативності при дистанційному допиті задля забезпечення процесуальної рівності сторін і змагальності процесу / М.В. Палатова // Європейські стандарти кримінального судочинства: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Донецьк, 27 вересня 2013 року) / Ред кол.: О.О. Волобуєва, В.П. Горбачов, Д.С. Паламар. – Донецьк: ДЮІ МВС України, 2014. – С. 203–206.
10. Ширіна С.А. Дистанційний судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з безпекою дорожнього руху. – Митна справа. – 2011. – № 6 (78 частина 2), книга 1. – С. 260–265.
11. Мурадов В.В. Проблеми використання відеоконференцв'язку на сучасному етапі розвитку техніко-криміналістичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ // Право України. 2011 – № 7. – С. 235–240.